

דף פרפראות כי תשא

לעילוי נשמת: יהושוע בן חנה ז"ל

להצלחת: מיכאל מאיר בן סמדר הי"ו - יעל חנה בת זהבית תח"י | דוד בן אורה - מוריה בת מיכל תח"י

"כי תשא את ראש בני ישראל" (לי - י"ב)

כותב האלשיך, כשאתה בא למנות ראש ומנהיג על בני ישראל, "ונתנו איש", ונתנו איש כזה "כפר נפשו", שמוכן למסור נפשו עבור עם ישראל. משה רבנו היה הראשון שהראה דוגמא אישית של מנהיגות אמיתית, כשאמר (ל"ב - ל"ב) "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת".

מסירות נפש כזאת מצאנו גם אצל מרדכי היהודי. (ברוב השנים שאינן מעוברות פורים חל בשבוע של פרשת כי תשא). מרדכי היהודי לא כרע ולא השתחוה להמן בשושן הבריה. מדוע היה צריך להפגין כך במפגיע לעיני כל, היה מספיק שהיה יושב בביתו וממילא היה מונע מעצמו את הצורך לכרוע ולהשתחוות אומר ר' שלמה לוינשטיין, מרדכי ידע שהמן שונא יהודים, וכל מטרתו היא להרוג אותם, לכן בכוונה תחילה נמנע מרדכי לכרוע ולהשתחוות לו, וחשב, אולי כשהמן יראה שאני לא משתחוה, יתרגז, ואז הוא יהרוג אותי, וכשיגיע למלך עם תכנית להרוג את היהודים, הדבר יראה מוזר בעיני המלך, האם מידי יום יהרגו יהודים בממלכתו? וא"כ, מרדכי התכוון למסור את עצמו על כלל ישראל כדי להצילם, אלא שהמן הבין שמרדכי טומן לו פת, הוא ביקש "להשמיד את כל היהודים עם מרדכי". המן הבין שרק אם ישאף להרוג את כולם יחד ולא בשלבים, אז יש לו סיכוי להוציא לפועל את זממו.

וכמו מרדכי היהודי, גם אסתר המלכה פעלה במסירות נפש ממש למען עם ישראל, כשנכנסה למלך בלי שהוזמנה, ידעה שהיא מסתכנת בנפשה. ואמנם, מובא במדרש, שכשבאי הארמון ראו את אסתר נכנסת למלך, החלו לחלק את הירושה שלה - "יחלקו בגדי ועל לבושי יפילו גורל" (תהילים כ"ב - י"ט). אלו חלק של דוגמאות של מנהיגים אמיתיים, שמוכנים למסור את נפשם על כלל ישראל.

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו" (לי - י"ב)

בזוהר הקדוש כתוב כלל יסודי, שאין מידת הדין חוזרת ריקנית. כלומר, אם נגזר על מישהו למות ומידת הדין נשלחת לבצע את גזר הדין, ולאחר מכן ביקשו רחמים על אותו אדם והוחלט שלא ימות, צריכים כביכול לתת למידת הדין 'תמורה' וכפרה, ואדם אחר יצטרך למות תחתיו.

דוגמא לכך מה שמצינו בגמרא (ברכות ל"ד): "אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת" אם אחד חי, בהכרח שאחר ימות תחתיו, כי מידת הדין אינה חוזרת ריקנית.

ומוסיף הזוהר הקדוש, שכך היה תמיד: בעד יוסף היה שר האופים התמורה והכפרה, בעד ישראל היו המצריים התמורה, ובעד מרדכי הצדיק היה המן הרשע. כותב הרב שבתאי ליפשיץ בספרו "תפארת יעקב": זהו שרומז כאן הכתוב: "כי תשא את ראש" - לשון הרמה, כלשון הזוה"ק "בגין דירים רישא דיוסף הצדיק". אבל מידת הדין אינה חוזרת ריקנית עד שנותנים לה תמורה בעד הצדיק. לכן, "ונתנו איש", כדרך שדרשו חז"ל (במגילה י"ב): "איש - זה המן, שנאמר: 'איש צרואיב'", שהוא יהיה כופר נפשו של הצדיק.

"ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם" (לי - י"ב)

לשם מה היה צריך מחצית השקל, האם הקב"ה לא יכול למנוע את הנגף ללא הסיוע של מחצית השקל? פעם הגיע רבי יצחק מוואלוז'ין לעיר אחת, משנודע דבר בואו התאספו המונים לקבל את פניו ולהתברך מפיו. הצפיפות והדוחק סביבו גברו עד כדי סכנת נפשות. פנה ר' יצחק לנוכחים ואמר, למה הקב"ה היה צריך את מחצית השקל, הלא הקב"ה היה יכול למנוע נגף גם ללא מחצית השקל?

התשובה פשוטה, כאשר עם ישראל שמע שהקב"ה רוצה לדעת את מניינם, מיד מיהרו כולם התייצבו בראש התור, הצפיפות והדוחק יצרו מצב של סכנת נפשות, כמעט "נגף". מה עשה הקב"ה? ציווה על כל אחד להביא מחצית השקל, וכששמעו שהספירה היא לא בחינם, מיד נהיה רווח. "גם אני", סיים ר' יצחק מוואלוז'ין, לא באתי כאן בחינם, באתי בענין חשוב של פדיון שבויים.

"ונתנו איש כפר נפשו" (ל' - י"ב)

כתוב ב"בעל הטורים", "ונתנו", אם תקראנו למפרע, זה יהיה גם "ונתנו", לומר לך, כל מה שאדם נותן לצדקה, יוחזר אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום. והגר"א מוילנא כתב, שמילה זו נקראת ישר והפוך, לרמז כי אפשר שגם הנותן יצטרך שיתנו לו, ולכן מוטעמת התיבה הזאת ב"קדמא ואזלא", וכמו שהגמ' אומרת בשבת (קנ"א): אקדים ליה ריפתא לעניא, כי היכי דלקדמו לבניך וכו' גלגל הוא שחוזר בעולם. וזה ההטעמה, תקדים לחם לעני "ואזלא", אולי תלך העניות ממך ומבניך, שתמנע ע"י מתן הצדקה שלא יסוב הגלגל בחזרה. ובספר "שושני פאר" כתב, שהטעמים קדמא ואזלא באים לרמז שהצדקה שהאדם נותן, הולכת לפניו בעולם הבא, "צדק לפניו יהלך".

"זה יתנו" (ל' - י"ג)

הראה לו כמין מטבע של אש ואמר לו כזה יתנו. (רש"י בשם המדרש). מדוע הראה לו דווקא מטבע של אש? כמה תירוצים בדבר. ה"חתם סופר" מסביר, משה רבנו התקשה במחצית השקל. מדוע בתרומת האדנים, היסודות למשכן ולקרבתות ציבור, התורה הגבילה את האדם שלא יתן יותר ממחצית השקל? ועל זה ענו חז"ל, ש"הראה לו הקב"ה למשה מטבע של אש", הקב"ה גילה את אזנו, שבמקרה כזה, לא המטבע הוא העיקר, אלא האש, ההתלהבות בה הוא נותן את נדבתו לה'. **הרבי מקוצק מסביר**, משה רבנו התפלא שמטבע פשוט, בכוחו להיות כופר נפש. הראה לו הקדוש ברוך הוא מטבע של אש "כזה יתנו", אם הנתניה לא תהיה סתם מטבע, אלא באש ובהתלהבות שיש בהן מהתעלות הנפש, חלק מהנשמה, אז זה יהיה כופר נפש!!!

רבי אברהם זלמנס, מחכמי המוסר, אמר, משה רבנו התקשה, קשה היה לו לעמוד בניסיון של ממון, והראה לו הקב"ה שיברח ממנו כבורח מהאש. הסבר נוסף אומר ה"פני מאיר". אם מדליקים מנר לנר, הוא לא מחסיר. אמר הקב"ה, מה שנותנים לי לא מחסירים כלום, כמו שלוקחים מאש ולא מחסיר. זהו שאמר שלמה (משלי י"א - כ"ד) "יש מפזר ונוסף עוד", מה שנותנים לצדקה לא מחסירים כלום, אדרבה, הנותן רק מרוויח מנתינתו.

"זה יתנו" (ל' - י"ג)

בפרקי דרבי אליעזר (מ"ח) כתוב, הראה לו באצבע ואמר לו זה יתנו. בספר "ילקוט האורים" מסביר על פי מה שהגמ' אומרת ביומא (כ"ב:), הממונה אמר להם הצביעו, תנא, הוציאו אצבעותיכם למנין. והגמ' שואלת, מדוע לא מונים אותם לפי ראשים. מתרצת הגמ', אמר רב יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה. וזהו "כי תשא את ראש בני ישראל", היינו אם תרצה למנותם או להטיל גורלות במקדש, אל תמנה אותם לגולגולותם, שזה אסור. אלא "זה יתנו", הראה לו באצבע, שיוציאו את אצבעותיהם, וכך ימנה אותם.

"מחצית השקל בשקל הקודש" (ל' - י"ג)

שואל רבי שלמה אלקבץ, מדוע היה ציווי על מחצית השקל ולא שקל שלם? ומתרחץ, מחצית השקל מרמז על האחדות שיש בין בני ישראל. שלא יעלה בדעתך שהנך יכול לחיות את חיך ללא התחשבות בזולתך, כי כל אחד ואחד אינו אלא "מחצית" ואינו יכול להיות מושלם רק אם מתחבר עם חברו. גוף יהודי כשהוא נפרד ואינו עם שאר אחיו, הרי הוא כחצי גוף. האלשיך אומר, מדוע מחצית השקל? יהודי צריך לדעת, שכאשר הוא לבד הוא אינו שלם, אין לו במה להתנשא על השני. - ביאור נוסף כתב בספר "מקדש מרדכי", רמז רמזה התורה במחצית השקל, כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. לעולם אין אדם שבע בענייני העולם הזה. מי שיש לו מנה, רוצה מאתיים, ומי שיש לו מאתיים רוצה ארבע מאות. **מסופר** שהיה פעם מלמד בחיידר שלימד את הילדים לקרוא. אחד הילדים קרא פסוק, וכשהגיע למילה בת שתי יודים, לא ידע איך לקרוא אותה. הסביר לו המלמד שזה שם ה'. המשיך הילד לקרוא הלאה, וכשהגיע לסוף הפסוק, היה שם נקודותיים, הילד חשב שאלו שני יודים וקרא זאת כשם השם. אמר לו המלמד, כשיש שני יודים (יהודים) אחד ליד השני, זהו שם השם, שם יש השראת השכינה. אבל אם זה יוד מעל יוד, זה סוף פסוק.

"מחצית השקל בשקל הקודש" (ל' - י"ג)

שואל ה"מנחת יצחק", מדוע כתוב "מחצית השקל בשקל הקודש", מדוע לא כתוב "מחצית שקל הקודש"? ומתרחץ, המשנה בשקלים (א' - א') אומרת "באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאיים" - מה הקשר בין שקלים לכלאיים? אלא, שזה בא לרמז, כמו שהובא לעיל, שכל ישראל צריכים זה לזה, וכל אחד לבדו אינו אלא חצי פלג גופו, ורק כשמצטרף עם חברו, נקרא גוף שלם. אלא, שכשהוא מתחבר הוא צריך להיזהר שלא יתחבר עם ב"שאינו מינו", עם אנשים שאינם הולכים בדרך הישרה. לכן המשנה משמיעה על השקלים ועל הכלאיים, כאחד. ולפי"ז מובן כפל הלשון, שמחצית השקל מראה על האחדות שצריכה להיות, אבל צריך להיזהר שיהיה "בשקל הקודש", שעל ידי האחדות יהיה "שקל הקודש" שלם, ולא מין בשאינו מינו.

"מחצית השקל בשקל הקודש" (לי - י"ג)

ידוע הרמז במילה "מחצית", הצדיק באמצע, ואלו הקרובים אליו ומתדבקים בדרכיו, הקרובים אל הצדיק הם בבחינת "חי", כמו האותיות הצמודות לאות צ' משני צידיה מ-ח צ י-ת, והמתרחקים מן הצדיק, הם בבחינת "מת" כמו האותיות הקיצוניות בשני צידיה של האות צ' במילה מ חצי ת. המדבק עצמו בתלמידי חכמים, כאילו מתדבק בשכינה, כמו שנאמר (דברים ד' - ד') "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום", ומכלל הן אתה שומע לאו.

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט לכפר על נפשותיכם" (לי - ט"ו)

צריך להבין מה הפירוש "והדל לא ימעיט", איך יעלה על הדעת שהדל יוכל להמעיט אחרי שהתורה הקציבה את גודלה של התרומה למחצית השקל? צריך לומר, שהתורה לא התכוונה לתת פחות, כי זה ברור שאי אפשר, רק הייתי אומר שעני יכול לשלם בתשלומים, וביחד יצטרף לתשלום של מחצית השקל. באה התורה וכתבה "מחצית", שצריך לתת מחצית בבת אחת. וכך גם פסק הרמב"ם בהלכות שקלים (פ"א ה"א) "אינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת". וזה הפירוש "והדל לא ימעיט" - מנתינה אחת של מחצית השקל.

רבי צבי פסח פרנקשוואל בספרו "הר צבי", מדוע באמת משלמים העשיר והעני בשווה? ומביא בשם העילוי מאוזדא, הגמ' אומרת שיירה שנפלו עליה ליסטים, אם באו על עסקי ממון, משלמים לפי ממון כלומר, העשיר משלם יותר והעני פחות. אבל אם באו על עסקי נפשות, משלמים כולם בשווה. גם כאן, אמרה תורה לבני ישראל "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", כיון שזה בא "לכפר על נפשותיכם", הרי בדין שיתנו כולם בשווה.

"ורחצו וכו' את ידיהם ואת רגליהם" (לי - י"ט)

בספר "נוהג חכמה" כתב, מנהג ליטול הידיים ביציאה מבית הקברות, ואין מנגבים את הידיים. וכתב בספר "שיירי כנסת הגדולה", מנהגנו שלא לקנח הידיים מאותם המים של רחיצה, ומניחים אותם שיתנגבו מעצמם, ולא שמעתי טעם נכון לזה. ומביא שם בספר "נוהג חכמה", וראיתי בכתב יד מו"ר רפאל בן צור, שמצא בכתב יד של הרב שמואל אבן צור ז"ל, שנותן טעם נכון, והוא על פי מה שכתב רבנו בחיי ז"ל שטעם הרחיצה הזו הוא רמז לטל שמחיה בו הקב"ה את המתים, ולכן לא ראוי לנגבם, בדומה לטל שנבלע באיברים, אלא יניח את מי רחיצת הידיים עד שיובלעו בתוך ידו. ומביא טעם נוסף, שקשה לשכחה. ומוסיף, וראיתי בספר "יפה ללב" (יור"ד סימן שע"ו אות ב'), שרחיצה זו הסמיכה חכמים על הפסוק "ורחצו וכו' את ידיהם ואת רגליהם" - סופי תיבות מת. והביא שם רבנו בחיי, שאפשר שנרמז בפסוק ביחזקאל (ל"ז - י"ב) "והעליתי אתכם מקברותיכם" סופי תיבות מים.

"ושחקת ממנה הדק" (לי - ל"ו)

הגמ' בכריתות (ו'): אומרת, כשם שהדיבור רע ליין, כך הדיבור טוב לבשמים. שואל ה"באר יוסף", למה ר' יוחנן אומר "כשם", היה צריך לומר "הקול יפה לבשמים ורע ליין"? עונה ה"באר יוסף", יין מבטא את הנאות העולם הזה, ריח זו ההנאה היחידה שהיא רוחנית. כשם שהדיבור רע לנשמה, כמו שכתוב "לא מצאתי לגוף טוב משתיקה" (אבות א' - י"ז), וכן הגמ' בחולין (פ"ט). "מה אומנותו של אדם בעולם הזה? ישים עצמו כאילם". וזה ה"כשם", כשם שבדברי חול צריך פחות לדבר, כך בדברי תורה, בבשמים, הקול יפה לבשמים, יש לדבר והרבה דברי תורה.

מספרים על עם הארץ שהבדיל במוצ"ש וברך "שהכל" על ה"בשמים". שאלו אותו, מה הקשר בין "שהכל" לבשמים? ענה, והלא ברייתא מפורשת היא בקרבנות שאומרים מידי יום "שהקול יפה לבשמים".

עשיר או עני?!

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" (לי - ט"ו) - בספר "זכר בנימין" לרבי בנימין זאב רוטברג מובא רעיון נפלא, יש אנשים עשירים, החושבים שבגלל עשירותם כל העולם שייך להם, הוא בעל המאה הוא בעל הדעה, ואם הוא גם עשיר וגם חכם, מי ישווה לו, ומשום כך הוא נעשה בעל גאווה ומתנשא על הבריות. וכך להיפך, יש עניים החושבים, שעניותם מעידה על כך שאינם חכמים גדולים, וממילא אין להם שום ערך לא בעיני עצמם ולא בעיני הבריות. אומרת לנו התורה "העשיר לא ירבה", אם אתה עשיר, אל תתגאה על כך, העשירות מעידה על עשירות אך אינה מעידה על חכמה.

המשנה באבות (ד' - א') אומרת "איזהו עשיר? השמח בחלקו", העשיר הגדול כולם יאמרו עליו שהוא חכם, "מבין גדול", כדאי להתייעץ איתו, כולם מחניפים לו. אולם איזה הוא עשיר? האחד שהוא רק עשיר, זה ששמח בחלקו.

"העשיר לא ירבה", אל תתגאה בעשירותך, כי אין בזה סיבה לגאווה. ולא עוד, אלא שגם העשירות עצמה אינה ממך, אלא מהקב"ה, וכשם שהוא נתן לך אותה, הוא גם יכול לקחת אותה ממך.

לעומתו, "הדל לא ימעיט", העני לא יחשיב עצמו מסכן ואומלל בגלל עניותו. נכון שלא התברך בממון, אבל אין זה אומר שאינו חכם ורב מעלה.

תרומה או תרומת ה'?

"מחצית השקל תרומה לה" (ל' - י"ג) - שואל ה"כלי יקר", מדוע התורה חוזרת וכופלת את המילים "תרומה לה'", "יתן תרומת ה'", "לתת את תרומת ה'", ולעומת זה בנדבות שבפרשת תרומה לא נאמר "תרומת ה'" אלא סתם "ויקחו לי תרומה" "תקחו את תרומתי" "וזאת התרומה".

ותירץ, שם מדובר בנדבות שלקחו מכל אדם, לפי ערכו ויכולתו, העשיר הרבה והעני המעיט, לכן לא נאמר "תרומה לה'", שכן בנתינה זו הבריות נכשלים במידות מגונות, כגון גאווה וקנאה, העשיר מתנשא במתנתו הגדולה על העני, והעני מתקנא בעשיר. ואילו כאן מדובר במחצית השקל, שלקחו מכל אחד בשווה, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט", בתרומה זו לא היה מקום לגאווה וקנאה, לפיכך היא קרויה תרומת ה', תרומה אלוקית טהורה ללא פניות ומחשבות רעות.

כפרתו של השולחן

"קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה" (ל' - ל"ד) - הקטורת באה לכפר על האדם, ובפסוק מוזכרים במפורש רק ארבע סממנים מתוך אחד עשרה סממני הקטורת. אומרת הגמ' בברכות (נ"ה). ובמנחות (צ"ז), "כל זמן שביית המקדש קיים, מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו".

מה הכוונה שולחנו של אדם מכפר עליו? שיכניס אורח לביתו, וזה מכפר עליו. וכן, שיקפיד על כשרות המאכלים העולים על השולחן, וכן שולחן שבת, שיש בו זמירות ודברי תורה. היכן כל זה רמוז? אומר הגר"א מוילנא, בסממני הקטורת כתובים במפורש רק ארבעה, שחלת לבונה חלבנה נטף, ר"ת **שולחן**.

שמירת שבת

"אך את שבתותי תשמורו" (ל"א - י"ג) - כתבה התורה "את שבתותי תשמורו" לשון רבים,

כותב ה"חפץ חיים", משום שלא די בכך שאתה שומר שבת, אלא כל אחד מצווה לפעול ולהשפיע שגם השני ישמור שבת. כי עיקר גדול וחשוב מאוד לגבי השבת היא האווירה, הסביבה. אם סביבך השבת מתחללת, אם אוירת חול אופפת אותך, אז גם השבת שלך פגומה. "את שבתותי תשמורו", גם שלך וגם של חברך.

אקטואליה מהפרשה

אף פעם לא הזהירו אותי לא לרצוח. כנראה שזה רחוק ממני ואין טעם לעשות זאת. אבל כן הזהירו אותי לא לכתוב הודעה בנהיגה כי זה עלול לרצוח... דווקא על הדברים העדינים וה'כמעט בסדר' חייבים לדבר בצורה חזקה. בפרשתנו חוטאים ישראל בעגל. זהו חטא חמור למרות שהבורא עצמו מבקש מהם לעשות כרובים במשכן. זו לא עבודה זרה באופן בוטה, ההבדל החיצוני בין עגל לכרובים הוא עדין, וזו בדיוק הסיבה לעשות מזה נושא.

רעיון מהפרשה

הילדים שלי לא חוששים להשאיר את הפנקסים הכי אישיים שלהם בשולחן בסלון. ברור להם שאני לא אקרא בלי רשותם מפני שאני מכבד אותם. הכבוד מייצר גבולות טובים יותר מכל מנעול ובריה.

בפרשתנו מופיע המתכון המדויק לשמן המשחה ולקטורת, אך במקביל ישנו איסור לעשות את המתכון הזה עבור שימוש אישי. לא פשוט יותר לא לגלות את המתכון היוקרתי? כנראה שהכבוד שאנו רוחשים לבית המקדש טוב יותר...

נקודה למחשבה

"ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו והיתה להם חק עולם" (ל' - כ"א) - ידוע שנטילת ידיים בשפע, זוהי סגולה לעשירות.

בא יהודי ושאל, אני נוטל ידיים עם "דלי", ובכל זאת החוב בבנק רק גדל, והיכן ההבטחה של עשירות?

ענה לו הרב, התורה היא מקשה אחת, אי אפשר לקיים מצווה אחת ולצפות לשכר. אמנם נטילת ידיים שווה מיליון דולר, אבל לשון הרע שווה מינוס שני מיליון דולר.

"ואיש לא יעלה עמך" (ל"ד - ג') - האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין היה אומר, "ואיש", מי שמחזיק את עצמו לאישיות,

ל"יש", מלא גאווה והתנשאות, "לא יעלה עמך", אדם כזה לא יעלה במעלות התורה והיראה, לא ישיג שום מדריגה.

הפתגם: החכם - נותן לזמן לשכך את כעסו, והכסיל - נותן לכעס לשרוף את זמנו!!

~ פורים שמח - שבת שלום ומבורך ~

לשותפות בהחזקת העלון \ לקבלת העלון - DAF126123@GMAIL.COM